

W II połowie XVII i na początku XVIII wieku literatura w języku polskim była bardzo popularna w Rosji. Tłumaczono na rosyjski wiele utworów z języka polskiego. Wśród elit rosyjskich była spora grupa osób znających polszczyznę. Niektórzy z nich pisali również wiersze polskie i łacińskie.

Jednym z najbardziej liczących się takich literatów był Stefan Jaworski (1658–1722). Był on prawosławnym szlachcicem urodzonym na wschodzie Rzeczypospolitej (dzisiejszej Ukraina). Studiował w polskich i litewskich kolegiach jezuickich (m.in. w Poznaniu i Wilnie). Następnie osiadł w Kijowie, który należał ówczesnie do Rosji. Tam został duchownym prawosławnym. W okresie tym dużo pisał i publikował utwory po polsku, łacinie, ukraińsku i cerkiewnosłowiańsku. W 1700 r. na życzenie Piotra I zamieszkał w Moskwie i został arcybiskupem riazańskim. W tym czasie napisał dla cara szereg kazań a także pierwszy rosyjski traktat teologiczny. Jaworski był jedną z czołowych postaci, które „importowały” zachodnią kulturę do Rosji w czasie reform Piotra I. Ważnym źródłem tego „importu” była Polska i należąca do Rosji Ukraina.

Głównym celem naszego projektu jest przebadanie polskich, łacińskich, cerkiewno-słowiańskich i ruskich dzieł Jaworskiego. Dotychczas badano jego twórczość głównie jako autora prawosławno-rosyjskiego. W naszym projekcie pragniemy ukazać przynależność Jaworskiego również do kultury polskiej i zachodnioeuropejskiej oraz ukraińskiej. Zamierzamy ustalić złożone relacje Jaworskiego z polską poezją i prozą barokową a także z kontrreformacyjnymi źródłami jego twórczości. Do naszych celów należy:

- A. Zbadanie roli Stefana Jaworskiego jako głównego przedstawiciela literatury polskiej na Ukrainie i w Rosji w XVII i XVIII w.
- B. Zbadanie wzorców literackich jego poezji łacińskich i polskich.
- C. Zbadanie, w jaki sposób Jaworski formował swoją tożsamość.
- D. Przeanalizowanie, w jaką rolę odgrywają obrazy (grafiki) w jego utworach.
- E. Zbadanie biblioteki i odczytanie notatek w książkach, które do niego należały. Chcielibyśmy ustalić, co i jak czytał.
- F. Przeanalizowanie cech książek Jaworskiego opublikowanych po polsku i po łacinie w Kijowie i Charkowie. Chcielibyśmy się dowiedzieć, czy te publikacje były podobne do książek drukowanych w Polsce.

Chcielibyśmy pokazać międzynarodowej społeczności slawistów, że wyedukowani w Polsce humaniści działający w Rosji, tacy jak Jaworski, Teofan Prokopowicz i Symeon Połocki, byli ważnymi przekazywaczami polskiej i zachodniej wiedzy w zakresie literatury i kultury.

Spodziewamy się, że nasze badania przyniosą nowe odkrycia i fakty na temat tego ważnego ukraińsko-polsko-rosyjskiego pisarza. Zamierzamy opublikować po angielsku:

- edycję (z komentarzami) czterech panegiryków i elegii Jaworskiego;
- edycję (z komentarzami) kazań napisanych przez Jaworskiego w jego okresie ukraińskim;
- tom studiów oraz szereg artykułów w czasopiśmie specjalistycznym.

Wynikami naszych badań mogą się zainteresować europejscy i amerykańscy slawiści, badacze wczesnej nowożytności i kultury, historycy Rosji, Ukrainy i Polski.